

H-ALTER

Hrvatska Europa Svijet Kultura Planet Zemlja Ljudska prava Poslodavci Politika Mediji

Demistifikacijom budžeta do više demokracije

Marina Kelava

15:11

Politika

Ispiši

Giovanni Allegretti (Foto: Mirela Šavrljuga)

"Pitanje budžeta je dugo vremena prodavano kao tehničko pitanje kojim se bave samo sposobne elite. Budžet je potrebno vratiti u polje politike jer to jest političko, a ne puko tehničko pitanje", tvrdi Giovanni Allegretti, teoretičar participativnog budžetiranja, uključivanja građana u donošenje odluka o tome kako će se trošiti javni novac. Brazilski grad Porto Alegre sinonim je za

uključivanje građana u kreiranje budžeta.

Ako vam i padne na pamet da otvorite dokumente koje transparentnije jedinice lokalne samouprave objavljuju na svoje web stranicama, teško da ćete se snaći u redovima brojki. Mora li to uistinu biti tako? Jesu li budžeti predodređeni samo za one koji razumiju tajni jezik financija i za političare? Ili je vrijeme da građani vrate nadzor nad budžetima? Da stvari ne moraju biti baš tako nerazumljive i da građani mogu i imaju pravo sudjelovati u kreiranju lokalnih budžeta, pokazuje sve veća popularnost participativnog budžetiranja, davanja prava građanima da direktno sudjeluju u određivanju na što će se trošiti javni novac. "Budžet je potrebno vratiti u polje politike jer to jest političko, a ne puko tehničko pitanje", tvrdi **Giovanni Allegretti**, istraživač participativnog budžetiranja (PB) sa Sveučilišta Coimbra u Portugalu, koji je na ovogodišnjoj Zelenoj akademiji na otoku Visu održao i radionicu o ovoj metodi donošenja budžeta.

"Pitanje budžeta je dugo vremena prodavano kao čisto tehničko pitanje kojima se bave samo sposobne elite. Budžet je rođen u 18. stoljeću kao vrlo važno sredstvo kontrole legislativnih skupština nad izvršiteljima. Prije toga nije postojala nikakva kontrola toga kako kraljevi i feudalističke strukture troše novac. Kada su budžeti počeli proizvoditi rezultate, rješenje da se zadrži moć nad trošenjem novca i da se ljude drži daleko od toga bilo je da im se to predstavi kao nešto vrlo tehničko što ne mogu svi razumjeti. Budžet je, međutim, političko pitanje, to je filter između obećanja i lažnih obećanja. Političarima zato uglavnom odgovara da je taj filter maglovit i da se ne može lako pročitati. Budžet mora biti razumljiv i mora se dati čitati što ne znači da mora biti lišen kompleksnosti jer je kompleksnost dio realnosti", opisuje Allegretti.

Latinska Amerika se pokazala pogodnim tлом za razvoj tehnika participativnog budžetiranja krajem osamdesetih, kada je izlaskom iz duge diktature lokalna vlast u potpunosti ostala bez povjerenja ljudi

Brazilski grad Porto Alegre koji prakticira participativno budžetiranje još od 1989. godine, sinonim je za

uključivanje građana u kreiranje budžeta. Iako Porto Alegre nije bio prvi u tome, postao je referentna točka jer je proizašao iz pregovora lokalne vlasti i socijalnih pokreta. Naime, na lokalnim izborima 1988. godine, nakon donošenja prvog demokratskog ustava u Brazilu, snažne kvartovske organizacije odlučile su dati potporu stranci koja će podržati veću participativnost u donošenju budžeta. U drugim mjestima najčešće je bila riječ o pristupu odozgo prema dolje, kada bi se našao neki osjetljivi političar koji je uveo participativno budžetiranje. Iako se u samom Porto Alegreu participativno budžetiranje nastavlja i danas, proces je znatno oslabio, ali taj grad i dalje ostaje najčešće spominjan primjer uspjeha.

Latinska Amerika se pokazala pogodnim tлом za razvoj ovih tehnika krajem osamdesetih kada je izlaskom iz duge diktature, lokalna vlast u potpunosti ostala bez povjerenja ljudi jer je u vrijeme diktature služila kao instrument kontrole. Jedino rješenje za povratak neke razine povjerenja je bilo otvoriti prostor za dijalog.

"U samom Brazilu se tada prema izbornom sustavu odvojeno glasalo za vijeće i gradonačelnika. U puno slučajeva gradonačelnik nije imao većinu u vijeću, a vijeće mora odobriti budžet. Stvaranje popularne potpore povećavalo je šanse gradonačelniku da njegove ideje prođu u vijeću koje je druge političke boje", ističe Allegretti još jedan od razloga uspjeha PB-a u Brazilu.

Iako je zapravo riječ o reinterpretaciji tehnika planiranja koje su se i ranije koristile u Europi u procesu urbanog planiranja, participativno je budžetiranje u Latinskoj Americi adaptirano na kontekst s mnogo više socijalnih potreba, kreirana je dodana vrijednost, te je stvoren važan alat koji se deset godina kasnije vratio u Europu.

Postoji tendencija da se PB otme za interese nekih dionika. U sektoru kulture to je vrlo jasno jer se mnogi boje da ako njihov prijedlog postane "zajednički" i usvoji se, može ga preuzeti bilo tko

"To zapravo nije metoda već metametoda. Ako je cilj obnoviti povjerenje nakon godina korupcije, što je slučaj u Italiji, Španjolskoj ili Portugalu, naglasak mora biti na transparentnosti, nadzoru i jačanju provedbe. Ako je cilj stvoriti jaču vezu između uprave i građana, kao što je riječ o švedskim primjerima participativnog budžetiranja, onda je naglasak stavljen na osobni kontakt. Ciljevi mogu biti razni, a metode se odabiru ovisno o cilju. Prijedlozi građana mogu se prikupljati *online* ili *offline* na bazi velikih skupova. Međutim, na velikim se skupovima događa da govore samo ljudi koji već imaju naviku javnog govora. Zato u Latinskoj Americi primjenjuju neka pravila, primjerice nitko ne smije govoriti više od tri minute i

slično. U Europi i Sjevernoj Americi prevladava pak ideja da u procesu mora postojati medijacija od strane trećeg aktera jer su u mnogim kontekstima političari toliko delegitimizirani da im nitko ne vjeruje pa ni kad je riječ o PB-u", opisuje Allegretti.

Pokazalo se da je na područjima gdje su već prisutne tenzije oko zajedničkih dobara ili javnog upravljanja lakše mobilizirati ljude da se uključe u proces. U slučajevima gdje ne postoje elementi koji će poduprijeti sudjelovanje ljudi, moguće je stvoriti takve preduvjete, primjerice radom u školama može se pokušati upotrijebiti mlade ljude kao multiplikatore u svojim obiteljima ili se mogu dijeliti nagrade kao poticaj za sudjelovanje.

Međutim, participativno budžetiranje može kreirati i negativne efekte kao što je više isključenosti. Tako u Peruu, gdje je PB obavezno po zakonu, u procesu mogu sudjelovati samo kolektivi, a pojedinci su isključeni. "Događa se i da građani nešto odluče, ali se ne obrati dovoljno pozornosti na to da se sustav organizira tako da provede ove odluke. Sektori možda ne rade koordinirano pa se dogodi da do realizacije dođe za dvije ili tri godine, a ljudi nisu toliko strpljivi. Također, postoji tendencija da se PB otme za interese nekih dionika. U sektoru kulture to je vrlo jasno jer se mnogi boje ako njihov prijedlog postane 'zajednički' i usvoji se, može ga preuzeti bilo tko, jer se izvođači biraju javnim natječajem. Zato mnogi ljudi ne žele davati prijedloge", kaže Allegretti koji PB vidi kao "tranzicijski alat u odnosu na neoliberalnu ekonomiju, reformistički alat koji korak po korak stvara dijalog između pokreta i institucija".

Među neke konkretne uspjehe PB-a ubraja se Madagaskar gdje je koalicija od 75 lokalnih zajednica koje provode PB uspješno lobirala kod vlade da natjera rudarske kompanije da plaćaju rentu lokalnim zajednicama što se nikad prije nije dogodilo u toj zemlji. U nekim gradovima u Kongu ljudi su počeli dobrovoljno

Umjesto da su u Istočnoj Europi kreirali neke antiviruse u svom modelu

plaćati porez jer su vidjeli gdje se ulaže novac, dok je prije nestajao u koruptivnim mrežama i u džepovima tradicionalnih autoriteta, imama i kraljeva. Iznenadujuće, PB se uspješno razvija i u kineskim gradovima gdje služi kao važan pedagoški alat o poanti demokracije.

koji bi spriječili negativne pojave reprezentativne demokracije, samo su kopirali proces sa Zapada

Participativno budžetiranje stiglo je sa zaostatkom i u istočnu Europu, iako je moglo spriječiti razvoj korupcije u ovim omjerima da se ranije implementirao. "Pri razvoju demokracije u tom dijelu Europe nije se pazilo da se ne ponove greške iz zapadne Europe gdje je već tada bilo jako puno korupcije i sličnih pojava. Umjesto da su kreirali neke antiviruse u svom modelu koji bi spriječili negativne pojave reprezentativne demokracije, samo su kopirali proces. Stvorili su svoje vlastite korumpirane i neoliberalne stranke, da bi nakon deset godina shvatili da se moraju baviti i sa svojom krizom reprezentativnih institucija. Neke zemlje regije su tada počele s uvođenjem PB-a. Najviše se to razvilo u Poljskoj i to većinom u ruralnim zajednicama jer je zakon iz 2009. nametnuo da ruralne zajednice moraju 10 do 30 posto novca potrošiti kroz PB. To je bio proces koji su potaknuli vanjski donatori, u ovom slučaju UNDP. Neki donatori koriste taj alat da osiguraju da novac ne završi u rukama elite. To se sad događa i u Albaniji, događalo se i u Bosni ali nije imalo rezultate", rekao je Allegretti.

Giovanni Allegretti: "Ako je cilj obnoviti povjerenje nakon godina korupcije, što je slučaj u Italiji, Španjolskoj ili Portugalu, naglasak mora biti na transparentnosti, nadzoru i jačanju provedbe." (Foto: Mirela Šavrljuga)

U Hrvatskoj je pak manje projekte uključivanja građana provodio LAG *Vallis Colapis*, dok PB u suradnji s GONG-om upravo provodi Grad Pazin. Ovih se dana održavaju skupovi na razini mjesnih odbora gdje građani odlučuju o financiranju komunalnih akcija iz gradskog proračuna za 2015. godinu. Prethodno su građani Pazina mailom, poštom ili osobnim dolaskom u Grad Pazin mogli **predložiti komunalne akcije** o kojima se sad raspravlja. Tako su stanovnici Mjesnog odbora Stari Pazin odlučili novac potrošiti na gradnju novog dječjeg igrališta i obnovu starog, dok su se stanovnici Mjesnog odbora Zabrežani odlučili za novi pješački prijelaz, a Mjesnog odbora Heki za novu autobusnu čekaonicu.

Iako je bilo pokušaja da se PB prakticira i na višim razinama, nacionalnim i regionalnim nivoima, kao primjerice u indijskoj državi Kerali ili talijanskoj regiji Lazio, to zasad nije uhvatilo korijenje. "Na višem nivou morate pregovarati ne samo s ljudima već i sa svim nižim razinama vlasti što komplicira proces, a ljudi pritom gube osjećaj da sudjeluju u odlučivanju", zaključuje Allegretti.

Ključne riječi: državni budžet, demokracija, direktna demokracija, zelena akademija

Tweet < 1

Email

Recomendar Partilhar < 13

Vezane vijesti

Marina Kelava
"Ekomonizirajmo se!"

Hrvoje Šimičević
Autokroacija i politička kriza

Danijela Dolenc
Dosta konsenzusa, treba nam demokracije

Danijela Dolenc
Nepodnošljiva lakoća elitizma

POŠALJITE KOMENTAR

Molim [registrirajte se](#) ili [prijavite](#) za komentiranje.

POSLEDNJE IZ RUBRIKA

Bravo "Glasu razuma!"
Heda Festini
[Hrvatska](#)

U kliještima birokracije
Hrvoje Šimičević

Europa

Erdoganova "Nova Turska"

Ivan Iveković

Svijet

Bandiću "Zlatna kanta" + FOTOGALERIJA

H.Š.

Planet Zemlja

Miramidalije: Kultura konfrontacije

Goran Božičević

Ljudska prava

Demistifikacijom budžeta do više demokracije

Marina Kelava

Politika

Stol do stola, putem mobitela

Ana Kuzmanić

Kultura

Ispovijed "plaćenog ubojice"

Michael Nevradakis, Truthout / Radio Dialogos, prevela Marija Sefkerinac

Poslodavci

Faggianova kazna

Hrvoje Šimičević

Mediji

ŠTO NAS ČEKA

PRITISAK ODOZDO

KULTURA

Klimatske promjene kao akcelerator održivog razvoja/ Tribina

Jelena Puđak - Društvo visokih emisija

Komemoracija za civile ubijene u Varivodama i Gošiću

Zašto klimatske promjene ne utječu samo na okoliš : Politika u svijetu izloženom zatopljenju

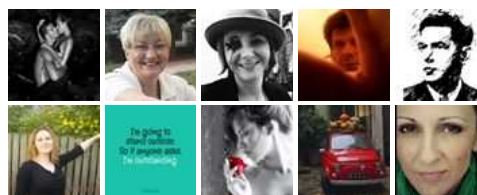
[Prikaži sve](#)

H-Alter

Gosto

12.727 pessoas gostam de H-Alter.

Plugin social do Facebook

Tuska i Zapad nesložni u borbi protiv Islamske države

Borba protiv džihada i seksualnog nasilja

Nema „popusta na reforme“ za Atenu

Studija UN-a: Filmska industrija diskriminira žene

Drevna zagrebačka radnja čeka izbavitelja iz Bosne

[Hrvatska](#)

[Europa](#)

[Svijet](#)

[Kultura](#)

[Planet Zemlja](#)

[Ljudska prava](#)

[Poslodavci](#)

[Politika](#)

[Mediji](#)

[Impressum](#)

[Podržite](#)

[Donatori](#)

[Oglašavanje](#)

[Kontakt](#)

[RSS](#)

[Twitter](#)

[Facebook](#)

Pretplatite se na Newsletter

Prijavi

© H-Alter - Udruga za medijsku kulturu

[Natrag na vrh ↑](#)